

Regeringsproblemet

I radiointervjun efter valet förklarade bondeförbundsledaren Hedlund "att många av våra tidigare väljare har haft svårt att på denna relativt korta tid kunna acceptera koalitionen". Ja, att en hel del av partiets väljare givit sig i väg är obestriddigt. Men hr Hedlunds ord att de haft för kort tid på sig för att förstå det fina i samverkan med socialdemokratin är bra konstiga. Menar han verkligen att om koalitionen bara fortsätter tillräckligt länge, så kommer bönderna att trivas med den? I så fall är det svårt att följa honom. Under detta år har bondeförbundet pressat fram det mesta möjliga från socialdemokratin. En sådan morgongåva kan man inte vänta sig en gång till. Socialdemokraterna har själva gått tillbaka, sannolikt till väsentlig del på grund av sina flotta presenter åt storbönderna. De kan inte gärna genom ett ännu världslosare slöseri med konsumenternas intressen vederväga ett nytt och värre bakslag; de måste bli njuggare och måste verka rent av snåla vid sidan av högern, som är beredd att bjuda nästan vad som helst. Allt flera bondeförbundare måste då påminna sig att det parti de samarbetar med — och som inte längre kan betala dyrt för förbindelsen — representerar socialistiska strävanden som för jordbrukarna i gemen är helt främmande. Man kan väl inte låtsas vara sams och krympa tillsammans, bara för att demonstrera karskhet mot oppositionspartierna, som naggar i kanten. Äktenskapets grund får inte bara vara önskan att visa att det från början var fråga om ett inklinationsparti.

Och härtill kommer en annan sak. Då koalitionen bildades för ett år sedan var socialdemokraterna ännu oberoende av bondeförbundet för majoriteten i andra kammaren. Så är, vare sig man räknar bort kommunisterna eller ej, inte längre fallet. Andra kammaren får nu en liten icke socialistisk majoritet; de tre s. k. borgerliga partierna har 116 mandat mot socialdemokraternas 109. Då det nya läget inte rimligen kan göra socialdemokratin ännu mjukare inför bondeförbundets påtryckningar — av skäl som nyss berördes — blir det centrala att bondeförbundet under strid mot den antisocialistiska oppositionen möjliggör ett fortsatt socialistiskt regemente.

Hr Erlander var vid intervjun dystert, liksom hr Hedlund,

och på goda skäl. För första gången sedan sexton år har socialdemokraterna, även om de får stöd av kommunisterna, inte flertal i andra kammaren. Vid de tre senaste valen, årets val innefattat, har de till stor del levat på avfallet från kommunismen; men den reserven håller nu på att ta slut, och avgången från socialdemokratin till folkpartiet kan väntas fortgå. Partiet kan blott riskera än svårare motgångar om det fortsätter att systematiskt göda sin partner på konsumenternas bekostnad. Hela det lösa pratet om att bönder och arbetare skall hålla samman — ett arv från Lenins paroller under ryska revolutionen — har avslöjats; bondeförbundet och socialdemokratin kan ju försöka hålla hop, men då förlorar bondeförbundet bönder och socialdemokratin arbetare.

Ser man läget från mera allmän synpunkt, måste bondeförbundets allianspolitik betraktas som en olycka för alla dem som vill bekämpa regleringssamhället och socialiseringsstendenserna. Fortsattes

denna politik sviker partiet helt sina grundsatser, de grundsatser om privat äganderätt och utrymme för enskild företagsamhet som det har gemensamma med oppositionen. Bondeförbundet måste då ses som ett bihang till socialdemokratin, som ett andra (eller tredje) socialistiskt parti.

Om oppositionspartiernas taktik och syften i dagens situation är intet känt. Sannolikt vill dessa partier gärna gå vidare på den väg som visat sig så framkomlig och genom utnyttjande av koalitionsregeringens oskicklighet och misslyckanden bredda sina underlag hos väljarna. Det är lockande perspektiv som här skymtar, och det vore underligt om de inte bleve bestämmande för många inom partiledningarna.

Enligt vår mening är det riktiga att nu söka bana vägen för en demokratisk samregering — byggd inte på ett tillfälligt program, utan på allas vilja att samarbeta under uppgörelser och ömsesidiga hänsyn. Den senaste valstriden har dock främst klargjort hur starka de enande tankegångarna är, hur mycket av striden som gäller tillämpning, handlag och skicklighet. Samregeringen, självfallet kompletterad med nya former av folkomröstning, skulle betyda ett steg framåt för vår demokrati.